

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.600

Nr. 12

30. septbr.

71. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1950

naar og hvor
De ønsker det
fra

DVI

VANDINGSANLÆG

*-omgaaende Levering
-forlang Brochure,*

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING . FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA . TELEFON ERRITSØ 44.V.

Ny telefon: Erritsø 125

N.
K.
T.

„DANSK STAALGÆRDE“ FRA 1/2 NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

BEDSTE OG BILLIGSTE
HEGN TIL

KREATURFOLD, HAVE,
MARK, SKOV ETC.

Faas hos enhver Isekræmmer og Købmand.

N.
K.
T.

Ellidshøj Kridt- & Kalkværk

af C. M. Christensen, Århus

Telefon Ellidshøj 4 og Århus 7312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Røde

Drænrør

fra 2"-12" haves
altid på lager.
Forlang tilbud.

» Sofienlund «
Teglværk.

Telefon 10 Ulstrup.

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15

Røde drænrør 2"—12"

• Fredenshøj
• Teglværk
Aabenraa . Telefon 2127

Handelsbanken i Viborg

Fillial af Aktieselskabet
Sjæbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)

Kontor i Karup

Carlo Mortensen

Bogtrykkeri & kartonnage

St. Sct. Mikkelsgade 21 . VIBORG . Telefon 355

Anvend tørvestrøelse ved dræning . . .

Paa jorder med flintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse („hundekød“) omkring stødfugerne, ligesom tørvestrøelse med fordel benyttes ved dræning i stiv lerjord. Spørg hedeselskabet.

Effektiv

DESINFEKTION

af

Malkemaskiner . Spande
Kloaker . Redskaber
Rørledninger . Kærner
og Centrifuger

er den bedste Forudsætning for Fremstillingen af

første Klasses Mælk

Brug derfor dagligt

● **»CHL« CHLORAMIN** ●

CHR. HANSEN'S LABORATORIUM A/S

Sct. Annæ Plads 3 . København K.

Katalog sendes

gratis paa

Forlangende

Vestjysk Trælasthandel

Varde

Betonvarefabrik

H. Kunøe og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør

(drænrør)

efter Ingf. normer.

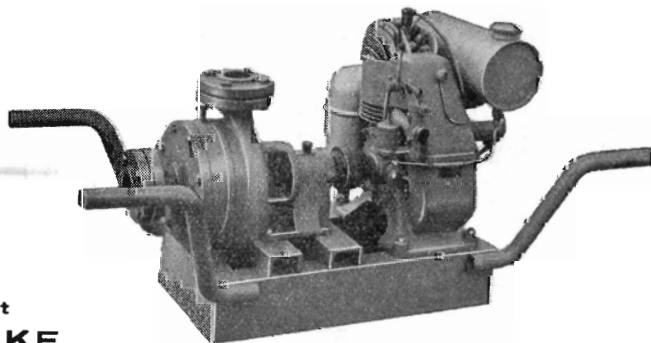
FORLANG TILBUD

**Afvandingspumper
Entreprenørpumper
Husvandpumper
Pumper for gartnerier
og ethvert andet
formål**

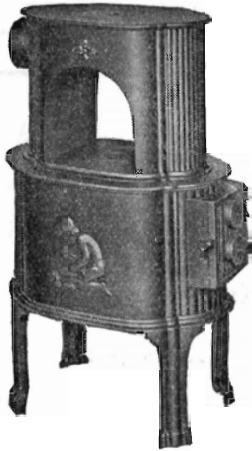
Skriv efter tilbud og brochure

Aktieselskabet
DE SMITHSKE

JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER - Aalborg - Telf. 6696

RIBE *Brændeovne og Tørveovne*

Brændekaminer Brændekomfurer

Moderne emalerede
Rundtræk-Kaminer
i mange Typer og Størrelser.
Ovne & Komfurer.
Bygnings-Støbegods
RIO Radiatorer
Ribe Centralvarmekomfurer
Brochure sendes paa Forlangende

A/S RIBE JERNSTØBERI · RIBE
GRUNDLAGT 1848 · TELEFON: RIBE 261 (3 LINIER)

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Landbrugslotteriet

udlodder årligt
kr. 5.485.620
Største gevinst
2 gange årligt
kr. 80.000

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
København: Nygade 1

Aktiekapital og Reserver
andraget ca. 19,3 Mill. Kroner

FÆSNING

af eng og mose udføres med Diesel-traktorer
til konkurrencedygtige priser.

Johs. Kirk, Svejstrup pr. Bjerregrav — Telefon Raasted 107

NB. Mangeårig fræsertører ved hedeselskabet, hvorfra fineste
anbefaling foreligger.

Kjellerup Betonvarefabrik

ved **I. T. BIRK** · Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjæråbro telefon 14

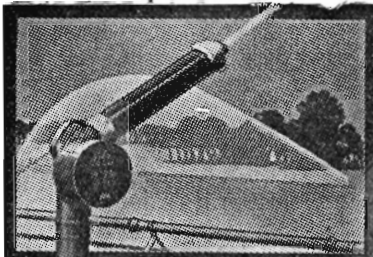
Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.
Forlang tilbud

Røde — 2" — 12" — Drænrør.

Forlang tilbud.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Rosenørnsallé 18. — København V. — Central 282.

VANDINGSANLÆG TIL LANDBRUG

20-årig Erfaring i Projekttering og Fabrikation

Forlang Økonomiske Bøssere

Telefon 59

C. H. CLAUSEN, Broager

Traktorer - Redskaber - Landbrugsvogne - Automobiler
Reserve dele - 1. Kl. Værksted - Tilbehør

Aut. Ford-Forhandling

A. Philipsen Akts.

Tlf. 532

Vesterbrogade 7-9, Viborg

Tlf. 1064

AALBORG TAFTEL AKVAVIT.

Hedeselskabets

Tidsskrift

Nr. 12

30. septbr. 1950

71. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførere. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 40 øre pr. mm. Oplag 19.600 eksemplarer.

Indhold: Statsplanteskoler i U. S. A. — De danske Mergelselskabers årsmøde. — Hedeselskabets forretningsførere. — Mindre meddelelser.

Statsplanteskoler i U. S. A.

Af havebrugskandidat *Nyholm*, Centralplanteskolen, Faarvang.

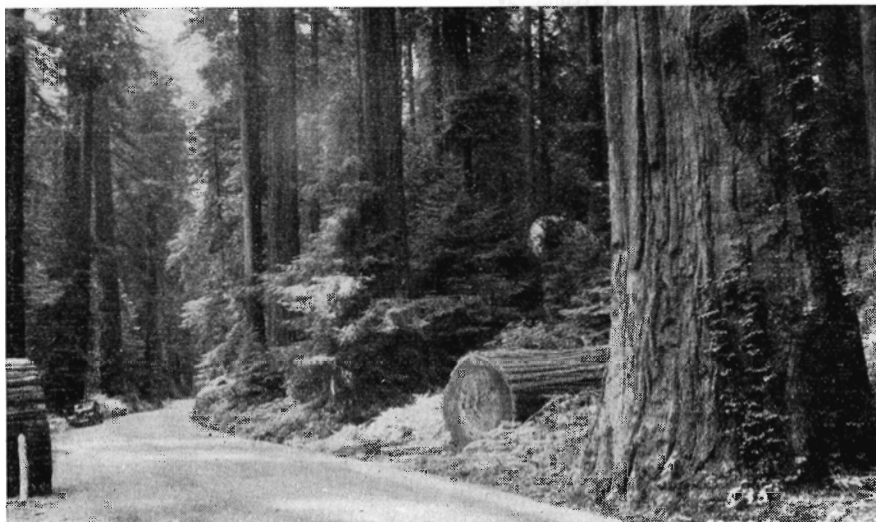
De fleste vil nok undres, når de hører, at de friheds- og frihandelselskende amerikanere tillod, at der i 1948 i de af staterne ejede planteskoler produceredes 400 mill. planter, og ikke nok med det: småstaterne med centralregeringen i spidsen har planlagt en tilplantning af ca. 30 mill. ha inden for de næste 15 år, d. v. s. at den statsunderstøttede planteproduktion yderligere sættes i vejret. — For at forstå disse forhold, er det nødvendigt ganske kort at omtale U. S. A.'s skovbrug.

Forudsætningen for oprettelse af statsplanteskoler.

Ca. $\frac{1}{3}$ af de forenede staters samlede areal består af skov, ialt 250 mill. ha. — At der er så megen skov tilbage af den oprindelige urskov, skyldes ikke menneskenes fremsynethed, thi indtil for ganske nylig har der i U. S. A. været drevet rovdrift i skovene: Man byggede kæmpemæssige savværker midt i de skovrigeste egne og huggede ned uden at bekymre sig om »the forrest for tomorrow«. Heldigvis har der været så rigeligt, at man selv ved den planløse hugst ikke formåede at ødelægge alt, og man kan endnu i dag glæde sig over de udstrakte urskove. I de berømte nationalparker har man søgt at bevare særlig smukke bevoksninger (og geologiske vidundere). En af de mest kendte er Redwoodskovene i Californien, *Sequoia sempervirens*, der kan blive op til 140 m høje og opnå en alder på 3—4000 år. Man har målt omkredsen på et af de største træer og fundet, at det ved roden var 30 m.

Det var først i det tyvende århundrede, at man fik øjnene op for, at den årlige tilvækst i de amerikanske skove ikke kunne holde

trit med det enorme forbrug. Der bruges specielt i U.S.A. store mængder af træ til bygning af huse, til papirmasse, til kunststoffer m. m. Man får et ganske godt indtryk af behovets størrelse, når man hører, at der alene til hegnspæle til landbruget skal bruges 500 mill. stk. om året.

Fra »Redwood Highway«, hovedvejen der fører gennem den fredede skov af *Sequoia gigantea*.

For at bevare og forøge skovbestanden slog man først og fremmest til lyd for en effektiv ildslukningstjeneste, idet skovbrande fremkaldt ved uforsigtighed hvert år lagde flere mill. tdr. land øde. I 1947 ødelagdes der således for 21 mill. dollars! — Dernæst søgte man at indføre nye hugstmetoder, der tog hensyn til den kommende skov, og endelig blev der gjort en kraftig propaganda for plantningen. Et led i disse bestræbelser er de i Hedeselskabets Tidsskrift af redaktør Skodshøj omtalte læplantningsarbejder fra nord til syd gennem midtstaterne, der så godt som ingen skovvegetation har.

I de fleste stater er der i løbet af de sidste 10—20 år oprettet store og veldrevne forstplanteskoler. Disse ejes hovedsagelig af småstaterne, men også de store sammenslutninger af skovejere og tømmerselekskabet vestpå er begyndt at producere planter, og der gøres såvel fra statslig som fra privat side et stort propagandaarbejde for at gøre skovene mere produktive og for plantning af nye arealer. »Keep Oregon Green«, »Keep Washington Green« o. s. v. er ofte de første iøjnefaldende reklameskilte man ser, når man kører ind i en ny stat.

Planteskolerne.

På min rejse gennem det nordlige U.S.A. havde jeg lejlighed til at besøge flere statsplanteskoler, navnlig New York State Nursery i Saratoga Springs fik jeg gået så grundigt igennem, som det nu kan lade sig gøre på et par dage. Fælles for planteskolerne var de an-

Douglasgranen kan i Washington opnå vældige dimensioner.

strengelser man gjorde sig, for at gøre arbejdet så let som muligt for den enkelte. — Vi har indtil trivialitet hørt om det mekaniserede amerikanske landbrug, og man stiller derfor også store forventninger til mekaniseringen indenfor planteskoledriften. Man bliver heller ikke skuffet, i hvert fald ikke hvad angår den forholdsvis store anvendelse af traktorer og dermed anvendte redskaber, men når man har de danske, tyske og hollandske planteskoler i frisk erindring, bliver man dog trods alt ikke imponeret af resultatet. Det kostede således 7—8 dollars at producere et tusind $\frac{2}{10}$ nåletræsplanter, hvilket vil sige rundt regnet dobbelt så meget som vore produktionsomkostninger (når man tager hensyn til kurs og købekraft).

Hvor vi i Danmark har transportable vandingsanlæg, har man i U.S.A. permanente skinnerledninger over hele planteskoledarealet, således at den besværlige flytning af sprederrørene undgås. Enhver gartner og planteskoledemand herhjemme vil levende kunne forestille sig, hvor let vandingen foregår. — Anvendelse af priklemaskine, løftmaskine, såmaskine, bedformer, rullende sorterborde o. s. v. bidrager ligeledes til at lette arbejdet. Det må dog indskydes, at man hovedsagelig fremstiller $\frac{2}{10}$ og $\frac{3}{10}$ planter, hvilket naturligvis gør mekaniseringen mulig.

Ukrudtsbekæmpelse.

Den af amerikanerne anvendte ukrudtsbekæmpelsesmetode er dog det mest bemærkelsesværdige. I så godt som alle større statsplanteskoler er der nu indført ukrudtsbekæmpelse ved sprøjtning

*Et sådant skilt kan man finde udenfor en »Skov-farm«:
En ny skov gror her,
brænd den ikke op.*

med en terpentinholdig vædske. Dette må ikke forveksles med den almindelig kendte sprøjtning med hormonpræparater, der som bekendt ikke må sprøjtes på kulturplanterne. Der er her tale om en vædske, der er i stand til at svide en- og tomkimbladede planter bort, mens nåletræsplanter ikke beskadiges. Man starter med sprøjtningen, så snart det er nødvendigt, d. v. s. kort efter såningen, når ukrudtet viser sig. Sprøjtningerne fortsættes efter behov sommeren igennem, med stigende koncentration af sprøjtevædsken, og er man blot påpasselig med at fordele vædsken jævnt, sker der intet med de små nåletræsplanter, hvorimod ukrudtet dør få minutter efter at være ramt. — Trods vædskens kostbarhed (den blev tilbudt herhjemme i 1948 for 1 kr. pr. liter) nedsættes lugeomkostningerne betydeligt, efter amerikanske opgivelser med 2 trediedele, så danske planteskolefolk har noget at glæde sig til!

Mekanisering.

Når amerikanske planteskoler på få år blev genstand for en så omfattende mekanisering, som der virkelig må siges at være tale om, må det ses på baggrund af den med krigen følgende mangel på

Sådan holder man jorden løs i nåletræsfrøbedene.

arbejdskraft, som måtte erstattes med maskiner. — Da mine besøg i planteskolerne fandt sted i sommermånederne, havde jeg ikke lejlighed til at iagttage stort mere af mekaniseringen end rensning og sprøjtning, samt lidt spredt lugning (der iøvrigt gav mig en fornemmelse af at være ankommet til et rekreationssted: Skulle et lugehold flytte blot 50 m hen til et nabostykke, steg de ind i de ventende biler og rullede frem til den ny arbejdsplads. Det kan man kalde at være blevet slaver af teknikken). Lederen af planteskolen i Saratoga Springs fortalte mig, hvorledes de i foråret 1949 i løbet af en lille måned skulle opgrave, sortere, bundte og pakke 20 mill. planter: Først rykker den store planteløfter frem og løfter planterne i bedenes fulde bredde (1 m). Ved et system a' la' kartoffeloptager rystes jorden af rødderne, inden planterne falder tilbage på jorden igen. Sorteringen foregår i en bygning, der er indrettet specielt til formålet: Syv sorterborde i en række midt i lokalet er forsynet med

transportbånd, på hvilke der er malet nummererede felter fra 1—25. Ved hvert bord er der plads til 10 koner. Planterne bliver nu anbragt i de nummererede felter — de små kasseres — og efterhånden som transportbåndene fører planter til bordets ene ende, bliver alle felterne fyldt, således, at en mand, der sidder der, nu blot har den opgave at tage 25 planter i hver hånd og lægge dem samlet, altså 50, på et nyt transportbånd, der fører planterne ned i pakke-

Traktortrukket planteløftemaskine i funktion. Bemærk planterne, der ligger oven på jorden bag maskinen, efter at de er blevet gennemrystet grundigt.

rummet. Undervejs tager 2—3 mand sig af bundtningen, der naturligvis foregår med automatiske bundtemaskiner.

I en planteskole vestpå var man nået endnu videre. I stedet for systemet med de nummerede felter foregik tællingen ved hjælp af fotoelektriske celler. Planterne blev anbragt på et transportbånd enkeltvis, men så tæt som muligt. Hver gang et bestemt antal planter havde passeret en fotoelektrisk celle blev det markeret, således at planterne kunne samles sammen.

Såningen foregik således: En speciel konstrueret traktortrukket bedformermaskine kultiverede jorden og markerede frøbedene, så de lå glatte og jævne til såningen, der i reglen foregik med håndkraft. En tromle trykkede frøet fast, og sluttelig fulgte den traktordrevne sandsåmaskine, som ved hjælp af en roterende tromle af finmasket ståltråd under sandbeholderen fordelte sandet jævnt over hele bedet.

På grund af den stærke solstråling (og mange steder på grund af vinterfrost), er det næsten overalt nødvendigt at dække frøbedene med skyggerammer det første år, og for at stimulere spirin-

gen af det fine nåletræsfrø overdækkes rammerne yderligere med sækkelærred, indtil spiringen har fundet sted. — Der bruges i de allerfleste planteskoler eftersåning, fordi meget af det amerikanske nåletræsfrø på grund af de klimatiske forhold er bragt i en mere udpræget hviletilstand, end vi er vant til det i Nordeuropa. I staten New York havde man således store vanskeligheder med hvidgran,

Planterne sorteres ved transportbånd.

der ikke ville spire ved forårssåning. Først da man begyndte at så om efteråret, lykkedes det.

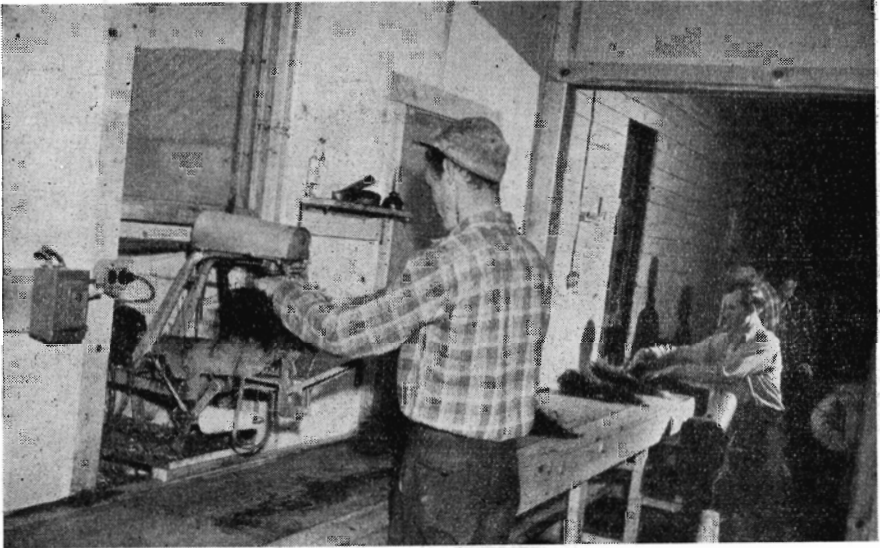
Frøets behandling og proveniens.

Vi har sikkert meget at lære af amerikanerne, hvad planteskole-drift angår, medens de på deres side er klar over, at den århundredgamle europæiske planteskole-drift danner grundlag for deres nystartede. Hvad vi først og fremmest kan lære af de amerikanske statsplanteskoler er frøets behandling, og den grundighed man går til værks med, når der er tale om proveniens.

Da de amerikanske frøfirmaer ikke nyder den tillid blandt planteskolefolk, som vore nyder den herhjemme, er det kun naturligt, at de større planteskoler selv indsamler, hvad de skal bruge af frø, klænger det og opbevarer det fra år til år, spiringsundersøger det o. s. v. Alle oplysninger om frøet noteres på dertil fremstillede attester, som følger frøet. På denne attest kan man læse sig til alt om det frøparti, det nu drejer sig om: Spiringsprocent, spiringsevne, renhed, frøvægt, samlested, navn på samleren, tidspunkt, tempera-

tur og nedbør på samlestedet, plukkemåde, behandling, opbevaring o. s. v., en uendelighed af oplysninger, som kunne synes ret vidtløftige, men som fortæller os, at U.S.A.'s statsplanteskoler hurtigt vil opnå en meget høj standard, hvad angår god udnyttelse af frøet og forståelse af proveniensspørgsmålets vigtighed.

På grundlag af de oplysninger, attesten indeholder om frøets

Planterne bundtes.

spiringsforhold, vægt o. s. v., finder såningen sted. Det vil sige, at man først gør sig klar, hvor mange frø, der går pr. kilo, derefter hvor stor spiringsprocenten og -evnen er, og endelig hvor meget man normalt kan regne med vil spire i marken i forhold til i laboratoriet. På denne måde får man altid et ensartet frøbed med netop den tæthed, man ønsker.

Planteskolen i Saratoga Springs har et opbevaringsrum, hvori man gemmer frø fra 1930 med fuld spiringsevne og -procent. Man har der i al den tid ikke haft spekulationer med hensyn til frøforsyningen, fordi man blot i de gode frøår har forsynet sig rigeligt og gemt det til senere frøfattige år.

Som et eksempel på, at man herhjemme har benyttet sig af de amerikanske metoder kan nævnes de opbevaringsrum, der for nylig blev bygget af Statens Planteavlstation i Krogerup.

Også i Norge har man benyttet sig af den amerikanske plante-skoleteknik, idet Det norske Statsskovvæsen i planteskolen i Sønsterud direkte, og med stort held, har overført de amerikanske mekaniseringsmetoder.

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telefon 4227 - 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.
Tjæreborg cementstøberi.

Hurtig levering. Telefon 21. Reel betjening.

AKTIESELSKABET SKARREHAGE MOLERVÆRK

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

SPEJLBORGS PLANTESKOLE

BRØNDERSLEV
Telefon 382

SKOV-, LÆ-
OG HÆKPLANTER

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNBØR . MURSTEN . TAGSTEN

Viborg Andels- Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring
Telef. 137 og 779

Aktieselskabet

BRØDRENE BRINCKER

Greisdals Hammerværk pr. Vejle — Grundlagt 1867

Specialitet: Tørvegrebe, tørvespader, drænværktøj, lyngleer.

Alle slags grebe, forke, spader, roehakker, høstleer
og haveredskaber leveres med fuld garanti.

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

SKOVFRØKONTORET

JOHANNES RAHN & SØN NORMASVEJ 21 . KØBENHAVN-VALBY . TELF. VALBY 8

Leverer alle Arter Skovfrø efter forudgaaende Undersøgelse ved Statsfrøkontrollen i København samt med nøje Angivelse af Proveniens. — Prislister sendes paa Forlangende.

FRØKONTORET
(for undersøgt markfrø)
— Grundlagt 1887 —
KOLDING
Telefon 43

A/S **Skive Markfrøkontor**
Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL - FRØHANDEL

PALUDANS
PLANTESKOLE

KLARSKOV

130 tdr. land

Skovplanter,
hæk- og hegnplanter,
allétræer

Forlang prislister

TELEFON KLARSKOV NR. 9

Brostrøm^s
Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle

planter for have,
mark og skov

Haardføre og veldrevne
arter for ethvert formaal

Hulkjærhus
Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og have

**Herning Hede-
& Discontobank**

10-12¹/₂, 2¹/₂-5
Telefon 5 . 273 . 790

Sophus Børendsen A/S

V. Farimagsgade 41 . København V.
Kannikkegade 18 . Aarhus

ALT I ENTREPRENØRMATERIEL

Leverandør til Hedeselskabet

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Fræsning

af eng og mose samt pløjning
og grubning af planteriller
udføres med nye maskiner.

Vagn Jensen,
Vesterlund.

Telefon Vester 31 u.

Randers
Planteskole

v. Petri Petersen
Telefon 423

Alt i haardføre
og veludviklede planter
til have, mark og skov

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533
Frøavl og frøhandel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik
ved I. T. BIRK Telef. Rødkjærsbro 14

Fører kun Δ mærkede varer.

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres.

FORLANG TILBUD

Trifoliums Frø
giver stor Høst.

De danske Mergelselskabers årsmøde.

Den 13. juli holdt foreningen De danske Mergelselskaber årsmøde i Vejle under ledelse af formanden, gårdejer *Vilh. Egsgaard*, Thyregod. Som altid var der også denne gang mødt en stor og repræsentativ forsamling fra alle egne af landet.

Af formandens beretning fremgik det, at der nu står 110 lokalforeninger med ialt 25 000 medlemmer i organisationen. Formanden redegjorde for årets forløb, idet han nærmere omtalte forsøgsarbejdet. Vedrørende ting- og aflysning af mergelgæld var der nu efter forskellige forhandlinger lykkedes at få anerkendt fælles regler, således at der, hvis der på ejendommen alene er noteret mergelgæld uden angivelse af størrelse, kan ske aflysning under eet ved samme begæring på en række ejendomme, således at der kun skal erlægges et bekræftelsesgebyr på 1 kr., medens der — såfremt mergelgælden er noteret med et bestemt beløb på hver enkelt ejendoms blad i tingbogen — må vedlægges genpart for hver enkelt ejendom og betales bekræftelsesvederlag for hver genpart. Det fremgår af dette, at der ikke behøver at opgives nogen bestemt beløb, men kun kort kan angives: mergelforpligtigelse — og at aflysningen kan finde sted på en række ejendomme under eet for 1 kr. pr. liste. Den mest benyttede fremgangsmåde er vel denne, at mergelgældens størrelse er opgivet og så koster aflysningen 1 kr. pr. ejendom.

Der er forøvrigt kommet en ny bestemmelse om landvæsensretter, hvorefter der kun skal være en landvæsenskommission i hver amtsrådsreds, og derved bliver det nu mere ensartet og vil utvivlsomt være en fordel, da omkostningerne derved bliver de samme i alle retskredse.

En henvendelse om at få del i marschallmidlerne til mergling havde mødt afslag. Det ville blive forsøgt, om der kunne gennemføres, at indehaveren af mergellejer fik indtægten af opgravning i lejerne fordelt over flere år, idet der ellers blev altfor stor indkomstskat på indtægten i det enkelte år.

Ved mergeltilførsel til afgravede og derefter kultiverede mosearealer havde landvæsenskommissioner undertiden af hensyn til den lave ejendomsskyld på disse arealer nægtet at tinglyse mergelgæld, og formanden mente, at dette forhold måtte ændres, så dispensation kunne gives til tinglysning af mergelgæld, idet det jo netop er hensigten hermed at lette og fremme kultiveringsarbejdet.

Ligeledes udtalte formanden et ønske om, at det måtte blive mu-

ligt at få udbetalingen af grundforbedringslånene til mergling hurtigere udbetalt — det gik for langsomt og besværligt i øjeblikket.

Regnskabet blev derefter forelagt af kassereren, gårdejer *Julius Sørensen*, Hjallerup, og beretning og regnskab godkendtes.

Af bestyrelsen genvalgte enstemmigt formanden, *Vilh. Egs-gaard*, og *Søren Jensen*, Lundtofte, medens gårdejer *Laur. Jacobsen*, Lyngsaa ved Sæby, og *S. Egebjerg Thøgersen*, Trust ved Faarvang, nyvalgte, idet de afgående *Julius Sørensen*, Hjallerup, og *Jens Kanne*, Hammel, meget bestemt frabad sig genvalg. Revisoren *Chr. Vesterager*, Sdr. Omme, genvalgte.

Distriktsbestyrer *Friis-Møller*, hedeselskabet, redegjorde for årets fragttilskud.

På finansloven 1949—50 var der bevilget 1.550.000 kr., men dette beløb blev i årets løb forhøjet, først med 500.000 kr. og i slutningen af året med yderligere 300.000 kr., så at vi ialt disponerede over 2.350.000 kr. Dette beløb slog heller ikke til, særlig fordi mergelselskaberne fik kørt en hel del mere mergel end påregnet.

Tilskudet har fordelt sig således til kalk:

På bane	107.972 tons, tilskud	704.867,00 kr.
« båd	18.486 « «	138.428,00 «
« lastbil	54.842 « «	119.084,00 «
	<hr/>	
	181.300 tons, tilskud	962.379,00 kr.

Til mergel:

På lastbil	977.762 tons, tilskud	1.162.170,00 kr.
« bane	86.131 « «	193.628,00 «
	<hr/>	
	1.063.893 tons, tilskud	1.355.798,00 kr.

Af de 977.762 tons mergel, der er transporteret på lastbil, er den væsentligste del udkørt til mergelselskaber, og størsteparten af de 86.131 tons, der er kørt på bane, er udkørt fra Damhusaa og Klaabygaard mergellejer.

For finansåret 1950—51 er der af staten bevilget 2.000.000 kr. til tilskud, og dem vil der sikkert blive hårdt brug for. Iøvrigt er der sket det, at bærnerne fra juni måned i år har forhøjet deres takster, hvilket selvfølgelig vil kunne mærkes på tilskudsbeløbene i år, så det vil nok alligevel blive nødvendigt at søge ministeriet om flere penge.

Der er for tiden en meget skarp konkurrence mellem kalklejerne, og agenter oversvømmer landet. Det er der vel egentlig heller ikke noget at sige til, da de virksomheder selvfølgelig gerne vil tjene penge, men jeg tror nok, landboerne bør tage lidt forsigtigt imod dem og ikke absolut købe kalken for at blive af med agenterne.

En anden konkurrence mellem kalklejerne, som vi hellere ser, er kon-

kurrencen om at fremstille en meget fint smuldret kalk, der ikke først skal kunstigt tørres, og der er man allerede vidt fremme med eksperimenterne, men målet er at få en vare, der kan såes med gødningsspreder og som kan fremstilles til en pris, der er et sted imellem prisen på råkalk og kunstigt tørret pulveriseret kalk.

Konsulent *S. P. Sørensen*, hedeselskabet, gav derefter en række supplerende oplysninger om mergelarbejdet inden for mergelselskaberne.

Arbejdet har i det forløbne år fra 1. april 1949 til 31. marts 1950 haft et omfang af samme størrelse som i årene før den sidste krig, hvor der årligt blev udkørt ca. 950.000 m³ mergel.

Der er efter indsamlede oplysninger fra 44 mergelselskaber udkørt 852.449 m³ mergel til medlemmerne. Leveringen har kostet ca. 7.000.000 kr., hvorfra går 1.108.560 kr., som er udbetalt i tilskud gennem hedeselskabet. Den samlede udgift for modtagerne bliver herefter knap 6 mill. kr.

Man kan vist gå ud fra, at der gennemsnitlig anvendes 15—20 m³ pr. ha. Det vil sige, at der i 1949—50 gennem mergelselskaber er blevet merglet ca. 50.000 ha med en udgift af 120 kr. pr. ha.

De tal, der her er nævnt, omfatter kun de lokale mergelselskabers virksomhed, hvortil man for at få et fuldstændigt overblik, må lægge alt, hvad der er udkørt privat. Herom haves ikke sikre oplysninger, men vi kan vist gå ud fra, at den samlede anvendelse af mergel i 1949—50 ligger nær 1 mill. m³.

For indeværende år har vi oplysninger om, at der er planlagt udkørsel af ca. 900.000 m³ mergel fordelt på 44 selskaber, eller omtrent det samme som i 1949—50.

Der er således meget, der tyder på, at vi har nået et toppunkt, hvad dette arbejde angår. Men endnu er der ingen selskaber oprettet på øerne, hvad så end grunden kan være.

Indtil 1. april er der siden 1945 stiftet eller forberedt ialt 61 mergelselskaber, hvoraf 16 har afsluttet udkørselen i løbet af året. Ca. 30 selskaber har påbegyndt udkørselen og 15 har endnu ikke fået begyndt.

Taleren supplerede disse oplysninger med forskellige detaljer, bl. a. vedrørende priser og arbejds lønninger.

Afdelingsleder *Schledermann Larsen* fremsatte derpå nogle udtalelser i tilknytning til formandens bemærkninger om grundforbedringslånenes udbetalinger. Det er rigtigt nok, at det kan trække ud med udbetalingerne, hvilket har foranlediget, at grundforbedringsudvalget for Vejle amtsrådsreds har forespurgt landbrugsministeriet om, lånene kan anvises til udbetaling, når mergelen er aflæst på ejendommen. Hedeselskabet har for nogle dage siden haft sagen

til erklæring og har indstillet til ministeriet, at dette kan ske, idet man finder risikoen ved en sådan ordning forsvindende.

Afdelingslederen beklagede, at det ofte trak ud med at få kørselsregnskaberne ind fra mergelselskaberne. Det ville være en fordel, om mergelselskaberne lavede afregning 2 gange om året, det letter arbejdet, og de får da også hurtigere pengene hjem. Iøvrigt indskærpede afdelingslederen, at alle regnskaber skal være inde inden hvert års 1. april. Det sker desværre, at der indkommer regnskaber for 2—3 år tilbage i tiden, og vi har så været nødsaget til at give afslag på fragttilskud, og det kan ingen være tjent med. I henhold til landbrugsministeriets instruks skal hedeselskabet til landbrugsministeriet aflevere regnskabet for et finansår inden den efterfølgende 15. maj. Vi skal have nogen tid til at gøre dette regnskab på mere end 2 mill. kr. færdig, så i de kommende år må man ikke regne med, at regnskaber modtaget efter en 1. maj kommer i betragtning.

Under eventuelt foreslog revisoren *Chr. Vesterager* en hædersgave til *Julius Sørensen* for dennes mangeårige og dygtige arbejde for mergelsagen, og *Julius Sørensen* hyldedes varmt af forsamlingen.

Sidst på eftermiddagen forttoges en udflugt til omegnen med besøg hos gårdejer *Rasmus Larsen* og godsejer *Kr. Skov*, og dagen sluttede med en fornøjelig festmiddag i håndværkerforeningen i Vejle.

Hedeselskabets forretningsførere.

I anledning af, at hedeselskabets hittidige forretningsfører for *Ramme* distrikt, kommunekasserer *Harald Kl. Sleth*, *Ramme*, har ønsket at fratræde, er dette hverv overtaget af stationsforstander *J. P. Gjørup*, *Faare*.

Mindre MEDDELELSER ★

✱ ✱

Radio-foredrag om læplantning.

Søndag morgen den 1. oktober taler havebrugskonsulent *P. Chr. Andersen*, *Hjørring*, i radioen om læplantning. Foredraget har han kaldt: »I anledning af den forestående plantningssæson«.

★

A/S Morsø Sdr. Herreds plantage har holdt generalforsamling. Efter 30 års virke i plantagen var skovfoged *Johs. Johansen* fratrædt og i stedet var ansat *P. J. Willumsen*. Formanden, proprietær *Bertel Overgaard*, *Damsgaard*, oplyste, at regnskabet balancerede med 87 680 kr. og udviste et net-

tooverskud på 5750 kr. Plantagen giver i år 6 % i udbytte. Til bestyrelsen genvalgte *Laust Søndergaard*, Redsted, og nyvalgte kommunekasserer *M. Mortensen*, Rakkeby, i stedet for *A. Houmøller*, Outrup, der ikke ønskede genvalg.

*

Statsministeren om hedeselskabets arbejde.

Under jubilæumsfestlighederne i Viborg i juli måned talte statsminister *Hedtoft* ved et offentligt møde på »Borgvold« og kom her i en inspireret tale ind på det genopbygningsarbejde, der igennem hedeselskabet udgik fra Viborg. Statsministeren udtalte bl. a.: »I en by som Viborg vil man ikke stå fremmede over for det moderne ord »genopbygning«. Viborg har jo samtidig med at være et retsligt og kirkeligt centrum været midtpunkt for et økonomisk genopbygningsarbejde i bogstavelig forstand. I hedeselskabets hovedbygning er planerne til opdyrkning af store hede- og mosestrækninger blevet smedet og herfra ledes slagets gang. Men her er snart så lidt lyng tilbage, at vi må begynde at frede den; de »føjte år« er ved at være gået, så heden står som en kornmark. Hvis der er nogen by i landet, hvor man forstår, hvad genopbygning vil sige, er det her.«

*

I fjor blev der skudt over 15 000 elge i Sverige, hvilket svarer til en bestand på noget over 50 000 dyr — fordelt på alle Sveriges skove er det dog ikke mere end eet dyr på hver 821 ha skov. Det er Uppland og Sörmland, der har den tætteste elgbestand.

*

Hvad udad tabes —

Jævnligt hører man stadig nævnt, at det er *E. M. Dalgas*, der er ophavsmand til udtrykket: »Hvad udad tabes, skal indad vindes«, men udover, at udtrykket mere end noget andet er rammende for hans gerning, er der intet om det. Og *Dalgas* har, hvad der menes at være fuld enstemmighed om, aldrig nogensinde selv brugt det. Udtrykket er første gang her i landet brugt af digteren *N. P. Holst* i en universitetskantate og blev derefter motto for den store industriudstilling i København i 1872 i formen: »For hvert tab erstatning findes, hvad udad tabes, det skal indad vindes«.

Nu oplyser lærer *Brix Hedegaard*, Aalborg, at udtrykket er anvendt af *Friederich Wilhelm III* efter freden i Tilsit 1807, og senere af digteren *Tegner* i 1809.

*

Fhv. afdelingsleder ved hedeselskabet *J. P. Olesen*, Viborg, der i forvejen var Ridder, har fået tildelt Dannebrogsmændenes hæderstegn.

*

Krigshugsten spredte hejrerne.

I »Vort Lands Dyreliv«, der snart foreligger fuldenendt hos *Gyldendal*, gives et par interessante oplysninger om *Fiskehejren*. I 1927 var der i Danmark ca. 1400 reder og i 1945 ca. 1600 reder. Antallet af reder har således været nogenlunde konstant, men medens antallet af beboede kolonier i 1927 var 28 var der i 1945 52 kolonier. Den stedfundne spredning af kolonierne mener man skyldes væsentligt den øgede hugst i skovene i krigsårene, der har tvunget fuglene til at forlade de gamle redetræer og slå sig ned i spredte kolonier i nærliggende skove. Vinteropholdsstederne er navnlig Sydfrankrig, Spanien og Portugal.

*

Også træerne.

»Skogen« fortæller i sit sidste nummer, at Moskwaradioen, som nu i flere år har pralet med alt, hvad russerne har opfundet lige fra radioen til rottefæller, har ladet en professor *Nikolaj Vekhov* oplyse, at det nu er lykkedes russerne at fremelske træer, der vokser dobbelt så hurtigt og producerer fire gange så meget ved som almindelige træer!

*

Fordoblet aktiekapitalen.

A/S *Stilde plantage* ved Brørup har ved den først på sommeren afholdte generalforsamling vedtaget at fordoble aktiekapitalen fra 33 000 kr. til 66 000 kr., således at de gamle aktionærer kunne nytægge aktierne til pari. Af årets overskud på 22 323 kr. udbetales 20 % i udbytte. Selskabets aktiver er opgjort til 329 917 kr. Der er i årets løb hugget 2198 m³ gavntræ, hvoraf savværket har oparbejdet 1300 m³. Til bestyrelsen genvalgte direktør *O. Vang Lauridsen*.

*

Statsskovenes samlede arealer, heri ikke medregnet Sorø akademis og klitvæsenets skove, er ved udgangen af 1949 opgjort til 76 686 ha eller ca. 1,8 % af Danmarks totale areal. Heraf er igen ca. 78 % eller ialt 59 658 ha træbevokset, hvilket modsvarer ca. 17 % af landets samlede skovareal. 25 % af statskovene er bevokset med bøg, 7 % med eg og 6 % med andet løvtræ, medens de resterende 68 % består af nåletræ.

*

Akademisk verdensrekord.

Ved Helsingfors universitet disputerede den finske minister *Niels Meinander* forleden for doktorgraden over et forstligt emne. — Det er første gang i verden, mener man, at en minister har taget doktorgraden.

*

En af de mange barkbiller, der hyppigt angriber rødgranen kaldes »*Typografen*« efter de ofte regelmæssigt og nydelige figurer dens gange danner mellem barken og veddet. Det er navnlig de ældre graner, den angriber, og i Tyskland har den, særligt tidligere, anrettet uhyre skade. Allerede i 1473 omtaler man dens ødelæggelser i Harzen, og som et sørgeligt udtryk for, hvor alvorligt disse ødelæggelser opfattedes, kan nævnes, at der i 1705 udkom en tysk bønnebog, der særlig var helliget »*Typografen*«.

*

En legende om bævreasp.

Hedernes og kratskovenes almindeligste træ, den hårdføre bævreasp, har med sine evigt skælvende blade og den hemmelighedsfulde hvisken og susen, der altid høres fra den, tidligt sat folkefantasiens i bevægelse og dannet legender, der skulle forklare, hvorfor den ikke som andre træer står rolig og tavs. En af disse legender lyder således: Medens Gud Fader vandrede på jorden, bøjede alle træerne sig for ham, kun ikke bævreasp. Den blev da straffet for sit hovmod med en evig ængstelig uro, så den stadig farer sammen og skælver og aldrig finder hvile.

*

A/S *Houborg plantage* — nr. 1 i hedeselskabets plantagefortegnelse — har i 1949 haft et driftoverskud på 5789 kr. Der udbetales 20 % i udbytte.

*

Trækfuglenes veje —

Som tiden går er man ud over verden blevet mere og mere optaget af ideen om ringmærkning af trækfuglene for derigennem at nå til klarhed over trækvejene. Det er da også naturligt, at ophavsmanden til ringmærkningen, afdøde overlærer *H. Chr. C. Mortensen*, Viborg, kommer stadig stærkere i søgelyset, efterhånden som man forstår, hvor genial hans ide her var. Det er nu 50 år siden, at Fugle-Mortensen begyndte sit arbejde, og en kreds af tidligere elever og beundrere har besluttet at hædre hans minde ved opsætning af en mindetavle på den gamle latinskole i Viborg. *Johs. V. Jensen* har skrevet en tekst dertil. Bidrag til mindetavlen modtages af Viborg sparekasse, postgiro 5213.

Iøvrigt hædres *H. Chr. C. Mortensen* yderligere, idet der netop er udkommet en stor smuk bog på engelsk: »*Studies in bird migration*«, hvori Mortensens efterladte papirer offentliggøres. Bogen er udkommet hos Munksgaard.

Skovplanter, (under Dansk Skovforenings plantekontrol), hæk- og læplanter, planter til vildtremise, årlig produktion 15 millioner.

Hjortsø's Planteskole, Svebølle.
Telefon Viskinge 20.

AKTIESELSKABET
SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 2.760.000

Telefon 1122 (5 linier) . Rigstelefon 7

Den gamle bank med de moderne forretningsprincipper

Brug **RANDERS**
ØREB

**Mejeriernes og Landbrugets
ULYKKEFORSIKRING**

Telefon 14350
Gensidigt selskab

Reventlowgade 14
København V.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

**J. CHR. PETERSENS
PAPIRHANDEL A/S**

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn
KØBENHAVN K.

Telefon Central 243

Hovedforhandler
af statens papir

STRYG elektrisk ...

**Skive
Discontobank**

Kontortid 9-12 og 2-5

Filial i Haderup

Røde Drænrør
indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

**L. KRISTENSEN
REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER**

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

**HAMMERUM
HERREDS**

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 8

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

SPRIT
til teknisk Anvendelse.

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 59

Petersværk Betonvare-Industri.

Nørresundby. - Tlf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400.
Renseanlægget "Ringtanken" (Dansk patent nr. 59820).
Egne fremstillingsmetoder af højeste standard.

Stenvad

Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
Alltid leveringsdygtig

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8". — Tilbud til tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk.
Telefon 187. Skive.

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

●
Normrør
med garantimærket \triangle
Imprægnering
Brøndrør

RØDE DRÆNRØR

**TAGSTEN
MURSTEN**

=
Kählers Teglværk
Korsør

**Krogsgades
Cementstøberi**

v/ J. C. Halvorsen & Sønner.
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Århus.
Telefon 5019—5020.

Ny fabrik i Vejlbj.
Tlf. Riisskov 9319.
Alt i betonvarer D. S. 400.

**RESENBRO
CEMENTSTØBERI**

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer.

Mrk. \triangle i alle gangbare di-
mensioner fra 10—60 cm så-
vel med som uden muffe.
FORLANG TILBUD

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111, Bjerringbro

ALLE
 \triangle **MÆRKEDE RØR**
Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Alltid leveringsdygtig

RANDERS

**MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK**
v/ Marius Ødum
Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun \triangle mærkede varer
føres. - Største lager.
Bedste kvaliteter.
Forlang tilbud.

**Teglværkernes
Salgskontor**

Esbjerg
Telef. 265—546

DRÆNRØR

2"—15"
Mursten . Tagsten

Aktielselskabet
L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler.
Grundlagt 1854. Tlf. 7050 (3 linier)

Århus

Midtjydske Betonvarefabrikker

Fabrik & lager — Telf. Herning 476
Herning & Lind. Telf. Lind 45
Lager af \triangle mrk. betonvarer

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør
i størrelse fra 2 til 15 tommer Tlf. Højslev 3
Indhent tilbud

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon Skive 1030

S. m. b. A.

Telefon Viborg 1330

Alle størrelser i drænrør leveres

Det Jenssen Buchske legat.

Den Jenssen Buchske plantage.

Regnskab for 1949-50.

Indtægt.		Udgift.	
Salg af skoveffekter m. m.	Kr. 33.346,84	Skovningsudgifter	Kr. 12.724,89
Salg af planteskoleeffekter	« 14.275,43	Kulturarbejder	« 7.179,60
Lejeindtægt	« 1.866,60	Planteskolearbejder	« 18.657,16
Statstilskud	« 200,—	Skovforbedringsarbejder	« 935,37
Erstatning for merhugst	« 9.760,—	Tjenestesteder	« 7.183,08
Forskellige indtægter	« 1.226,—	Skatter og byrder	« 2.277,96
Driftsunderskud	« 1.039,19	Administrationsudgifter	« 9.630,07
		Renter og afgifter	« 313,08
		Forskellige udgifter	« 512,85
		Formindskelse af effektbeholdning	« 2.300,—
	Kr. 61.714,06		Kr. 61.714,06

Det Jenssen Buchske legat.

Kasse-Regnskab for 1949-50.

Indtægt.		Udgift.	
Kasse- og bankbeholdning pr. ³¹ / ₃ 1949	Kr. 5.937,52	Afdrag på prioritetslån	Kr. 78,92
Renteindtægt	« 111,05	Bekendtgørelse af årsregnskabet	« 110,—
Formindskelse af udestående fordringer	« 5.904,51	Plantagens driftsunderskud	« 1.039,19
Formindskelse af effektbeholdning	« 2.300,—	Kasse- og bankbeholdning pr. ³¹ / ₃ 1950	« 13.024,97
	Kr. 14.253,08		Kr. 14.253,08

Status pr. 31. marts 1950.

Aktiver.		Passiver.	
Den Jenssen Buchske plantage	Kr. 57.122,99	Rest-prioritetsgæld	Kr. 6.719,99
Udestående fordringer	« 5.568,67	Netto-formue	« 74.396,64
Beholdning af skoveffekter	« 3.400,—		
4 % ny jyske Købstadskreditforeningsobl.	« 2.000,—		
Kasse- og bankbeholdning	« 13.024,97		
	Kr. 81.116,63		Kr. 81.116,63

Viborg, den 6. september 1950.

N. Basse.

B. Dalberg-Larsen.

Ernst Jensen.

Regnskabet er revideret og fundet i overensstemmelse med bøgerne. — Under revisionen er tilstedeværelsen af de i regnskabet opførte kasse- og bankbeholdninger konstateret.

Viborg, den 6. september 1950.

M. G. Mikkelsen,
statsautoriseret revisor.

Bestyrelsen for »Det Jenssen Buchske legat«.

P. b. v.

Chr. Lüttichau.

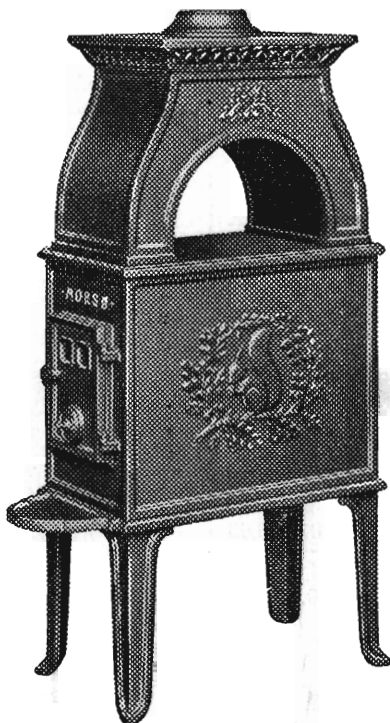
Jordbrugskalk

Råkalk — findelt råkalk — pulveriseret jordbrugskalk
Skandinavisk Kalk- & Kridtindustri,
Skovbrynet, Aalborg. Telf. 9253. — Rigstelefon 921
Kalkværket: Gug station. Telf. Gug 10

A. Philipsen & Co.

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
Elektriske Anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Morsø Støbejerns

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL. HOFLEVERANDØR
NYKØBBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, civilingeniør J. Parbo (formand),
afdelingsleder, skovridder B. Steenstrup og botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg